

Дийн Кунц

Здрач на разсъмване

– Знаеш ли, че понякога си голямо магаре – каза жена ми вечерта, когато отнех Дядо Коледа от нашия син.

Бяхме в леглото, но тя не беше в настроение нито за сън, нито за любов.

Гласът ѝ бе рязък и изпълнен с омраза:

– Как можеш да причиниш такова нещо на едно дете?

– Та той е на седем години...

– Малко дете е – сонна ми се Елън грубо, макар че рядко си говорехме по този начин. През повечето време нашето брачно съжителство бе тихо и спокойно.

Лежахме безмълвни. Завесите бяха дръпнати и разкриваха френските прозорци, водещи до красива тераса на втория етаж. Лунната светлина нахлуваше в спалнята ни, осветявайки я в бледо пепеляво. Дори на фона на това бледо сияние, въпреки че се бе завила с одеялото, гневът на Елън прозираше от нейната напрегната, скована поза, с която се преструваше, че се опитва да заспи.

Най-накрая жена ми проговори:

– Пит, ти току-що използва ковашки чук, за да разбиеш крехката фантазия на едно малко момче, една безобидна фантазия, само заради твоята фикс-идея, че...

– Не беше безобидна – казах търпеливо. – И освен това нямам никакви фикс-идеи.

– Напротив, имаш – настоя Елън.

– Просто вярвам в рационалното...

– О, я млъкни!

– Не искаш ли да поговориш с мен за това?

– Не. Безсмислено е.

Въздъгнах.

– Обичам те, Елън.

Тя остана безмълвна още доста дълго време. Вятърът виеше под стрехите.

Някъде сред клоните на черешовите дървета от задния на двор се обади бухал.

Най-накрая Елън ми каза:

– И аз те обичам, но понякога ми се иска да те сритам отзад.

Бях ѝ ядосан, защото съзнавах, че не е справедлива, че позволява на чувствата да влияят на разума ѝ. Сега, много години по-късно, бих дал всичко, за да я чуя отново да казва, че иска да ме срита отзад... Веднага бих се подчинил с усмивка.

Още от люлката моят син Бени беше научен, че Господ не съществува под никое име и под никаква форма, както и че религията е спасението на слабите хора, на които не им стига смелост да се изправят срещу света такъв, какъвто е. Не позволих Бени да бъде кръстен, защото за мен тази церемония представляваше примитивен обред, посредством който детето щеше да бъде въвлечено в един култ на невежество и ирационалност.

Елън – моята съпруга и майка на Бени – бе възпитавана като методистка и все още продължаваше (според мен) да съхранява следи от вярата си. Тя казваше, че е агностичка, неспособна да отиде по-далеч и да ме последва в лагера на атеизма. Обичах я изключително много, поради което ѝ прощавах нейната непоследователност. Въпреки това не можех да изпитвам нищо друго освен презрение към тези, които не можеха да приемат факта, че вселената е лишена от Бог и че човешкото съществуване не е нищо друго освен биологична случайност.

Презирах всички, които превиваха колене и се унижаваха пред въображаемия Бог на създанието – всички методисти, лютерани, католици, баптисти, мормони, евреи и прочие. Те носеха най-различни етикети, но в крайна сметка споделяха същата нездрава заблуда.

Най-голямото ми отвращение обаче беше от онези, които някога са били незасегнати от заразата на религията – рационални мъже и жени като мен – но впоследствие са се подхлъзнали по пътеката на разума и са пропаднали в бездните на суеверието. Те предаваха своята най-ценна придобивка – независимия си дух, самоувереността си, интелектуалната си целокупност за нездравите, съмнителни обещания за задгробен живот с тоги и музика на арфа. Бях по-отвратен от това, че отхвърлят с лека ръка предишния си светски мироглед, отколкото бих бил, ако научех, че някой стар приятел е развил всепоглъщаща страст към секса с кучета и се е развел с жена си заради някоя кучка от породата немска овчарка.

Хал Шийн, партньорът ми, с когото бях основал проектантското бюро „Фалън и Шийн“, също се гордееше със своя атеизъм. Той ми беше най-добрият приятел в колежа и двамата бяхме забележителен екип, когато възникнеше спор за религията. Неизбежно, ако някой хранеше вяра във висше същество или пък се осмелеше да оспори нашата гледна точка за вселената като сборище на могъщи безгрижни сили – всеки от тази пасмина съжаляваше, че ни е срещнал, защото ние събличахме всичките му претенции за зрелост и му разкривахме детето-идиот, какъвто той всъщност беше. Всъщност понякога ние даже не

чакахме някой да повдигне въпроса за религията, а направо примамвахме нашите състуденти, за които знаехме, че са вярващи.

По-късно, след като взехме дипломи по архитектура, всеки от нас искаше да работи единствено с другия, поради което създадохме компанията. Мечтаехме си да създаваме здрави, но елегантни, функционални, но красиви сгради, които да очароват и да изненадват, да печелят възхищението не само на колегите ни професионалисти, но и на целия свят. Така с интелект, талант и непоколебима упоритост започнахме да преследваме своите цели още докато бяхме твърде млади мъже. „Фалън и Шийн“, фирмата на вундеркиндите (така ни наричаха), се превърна в център на революцията в областта на проектирането и дизайна и въодушевяваше както студентите от университетите, така и дългогодишните професионалисти.

Най-важният аспект на нашия огромен успех беше, че атеизмът легеше в основата му, защото ние съвсем съзнателно бяхме решили да създаваме нова архитектура, която по никакъв начин да не е вдъхновена от религията. Повечето лаици изобщо не си дават сметка, че фактически всички сгради покрай тях, включително и тези, които са дело на хора от модерните училища по дизайн, съчетават архитектурни детайли, разработени да засилват ролята на Господ и мястото на религията в живота. Сводестите тавани например, които са използвани за пръв път в църквите и катедралите, първоначално са въведени, за да насочват погледа нагоре и индиректно да предизвикват размисли за Рая и небесните награди. Всевъзможните сводове и куполи не са просто арки, те са замислени като агенти на религията, безмълвна реклама на Господ и Неговата висша сила. От самото начало двамата с Хал бяхме убедени, че никакви сводести тавани, никакви кули, никакви тесни прозорци или врати, никакви елементи, имащи нещо общо с религията, няма да намерят място в сградите на „Фалън и Шийн“. Ние се опитвахме да насочим погледа надолу, към земята, и по хиляди начини да напомняме на онези, които разглеждат нашите постройки, че те са рожби на земята, не деца на Господ, а просто по-развити в интелектуално отношение братовчеди на маймуните.

Повторното приобщаване на Хал към лоното на римокатолическата църква беше истински шок за мен. На трийсет и седем, когато беше на върха на кариерата си, когато чрез своя необикновен успех бе доказал превъзходството на неугнетения, рационален човек над въображаемите божества, той се завърна с очевидна радост към вероизповеданието от своето детство, унижавайки се пред олтара, и намакри челото и гърдите

си с така наречената светена вода, отхвърляйки по този начин интелектуалната основа, върху която се базираше целият му живот на съзнателен зрял човек.

Ужасът на това му деяние вледени сърцето ми, поразявайки ме чак до мозъка на костите ми.

Аз започнах да презирам религията още повече, защото бе отнела Хал от мене. Удвоих усилията си да елиминирам всеки повей на религиозна мисъл или суеверие от живота на сина ми и бях твърдо убеден, че Бени никога няма да бъде откраднат от мен от самозаблуждаващите се, слабоумни тъпаци, които се кадыаха с тамян, дрънчаха с камбани и пееха лъчезарни химни на своя Господар. Когато видях, че синът ми развива силен интерес към четенето още от най-ранна възраст, започнах да избирам внимателно книгите за него, насочвайки го далеч от всички произведения, които дори и индиректно представяха религията като приемлива част от живота. Давах му творби, които имаха изцяло светски характер и нямаше да пораздат и окуражават възникването на някакви нездравни фантазии. Щом видях, че се интересува от вампири, върколаци, призраци и цялата армия традиционни чудовища, вълнуващи децата, побързах да обезсърча този му интерес, надсмях му се и му показах добродетелта и удоволствието от издигането над тези детински неща. О, аз не му отнех насладата от хубавия страх, защото в това нямаше нищо религиозно. На Бени му бе позволено да вкуса ужаса, предизвикван от книги за работи-убийци, филми за чудовището на Франкенщайн, както и други заплахи, които бяха дело на човека. Моята цензура се съсредоточаваше главно върху чудовищата от сатанински или окултен произход, понеже вярата в подобни неща е просто друг аспект на религията, обратната страна на преклонението пред Господ.

Позволявах му да вярва в Дядо Коледа, докато не стана на седем години, макар че изпитвах доста опасения заради своята снизходителност. Легендата за Дядо Коледа включва и християнски елемент, разбира се – добрият Свети Ник и така нататък. Елън обаче настояваше да не го лишаваме от тази фантазия. Неохотно се съгласих, че тя навярно е безобидна, но само при условието, че ще се отнасяме към празника като към светско събитие, което няма нищо общо с раждането на Исус. За нас Коледа беше празник на семейството и на здравата ни вяра в материализма.

В задния двор на голямата ни къща в Бъкс Каунти, Пенсилвания, растяха две огромни, дългогодишни черешови дървета, под чиито клони аз и Бени често седяхме през по-топлите месеци, играейки на дама или

на карти. Под разкошните им корони, които бяха изгубили по-голямата част от листата си заради настъпващата есен, в един необичайно топъл ден в началото на октомври, аз и седемгодишният ми син бяхме увлечени в играта, когато той ме попита дали Дядо Коледа ще му донесе много подаръци тази година. Отвърнах му, че още е твърде рано да мисли за Коледа, а той ми каза, че всички деца мислели за празника и вече били започнали да приготвят списъците си с подаръци. После изведнъж ми каза:

– Татко, а откъде Дядо Коледа знае дали сме били добри или лоши? Той не може да наблюдава всички деца едновременно, нали? Нашите ангели-хранители ли му говорят за нас, или...

– Ангели-хранители? – повторих озадачен и неприятно изненадан.
– Какво знаеш за ангелите-хранители?

– Ами те ни наблюдават, помагат ни, когато сме в беда... Затова си мислех, че може би си говорят и с Дядо Коледа.

Едва бяха минали няколко месеца от раждането на Бени, когато аз се бях събрал с разсъждаващи по сходен начин родители от нашата общност и бяхме решили да създадем частно училище, основано на принципите на светския хуманизъм, където дори и най-незначителните религиозни мисли щяха да бъдат държани далеч от учебните занятия. Всъщност намерението ни се състоеше в това, да дадем на децата си възможност да изучават литература, история, социология и етика от антиклерикална гледна точка, получавайки едно прекрасно образование. Бени бе приключил с предучилищните занимания и през този октомври, за който говорях, вече беше във втори клас на началното училище, където съучениците му идваха от семейства, ръководени от същите рационални принципи, както и нашето. Бях изненадан да науча, че в подобна среда той е бил подложен на религиозна пропаганда.

– Кой ти каза за тези ангели-хранители?

– Едни деца.

– Те вярват ли в тези ангели?

– Сигурно.

– А вярват ли във феята на зъбките?

– Еее, не!

– Тогава защо вярват в ангелите-хранители?

– Видели са ги по телевизията.

– Видели са ги, казваш?

– В едно шоу, което ти не ми позволи да гледам.

– И само защото са ги видели по телевизията, ти си мислиш, че те

съществуват, така ли?

Бени сви рамене и премести пионката си пет квадратчета напред.

Вярвах, че популярната култура – особено телевизията – е проклятие за всички мъже и жени на разума, защото поощряваше най-разнообразни религиозни суеверия и посредством поглъщането на всеки аспект от живота ни човек не можеше да избяга от нея и изключително силното ѝ влияние. Книги и филми като „Заклинателят“, както и телевизионни програми за ангели-хранители биха могли да осуетят и най-усърдните усилия на даден родител да отгледа детето си в атмосфера на неопетнена рационалност.

Невероятно топлият октомврийски ветрец не беше достатъчно силен, за да попречи на играта с карти, но рошеше прекрасната кестенява коса на Бени. Той бе седнал върху възглавничка на своя стол от секвоя, за да стига до масата, и изглеждаше толкова малък и уязвим. Изпълнен с любов към него и жадувайки от все сърце да му осигурия най-добрия възможен живот, аз все повече се ядосвах с всяка следваща секунда; гневът ми бе насочен не към Бени, а към тези, които, закърнели интелектуално и емоционално заради своята извратена философия, се бяха опитали да подложат на религиозна пропаганда едно невинно дете.

– Бени – казах аз, – чуй ме внимателно. Няма никакви ангели-хранители. Те просто не съществуват. Всичко това е гнусна лъжа, измислена от хора, които искат да те накарат да вярваш, че ти не си отговорен за собствения си успех в живота. Те искат да те убедят, че всички лоши неща, които ти се случват, са резултат от твоите грехове и са по твоя вина, а всички хубави неща идват заради Божията милост. Това е начин да те управляват. Точно това представлява и религията – тя е инструмент, създаден да те контролира и потиска. Той примигна.

– Грейс? Коя Грейс¹?

– Какво?

– Коя е Грейс? Имаш предвид госпожа Грейс Кийвър от магазина за играчки ли? Какъв инструмент използва тя да ме натиска? – Той се закикоти. – Сигурно ще стана плосък и ще ме закачат на закачалка, когато тя спре да ме натиска. Татко, защо говориш такива шуротии?

Той беше само на седем години, а аз се мъчех да дискутирам с него потисническата природа на религиозните вярвания, все едно бяхме двама интелектуалци. Засрамен, задето се бях държал толкова глупаво,

1. Непреводима игра на думи – на англ. гресе се използва както за Божия милост, така и като лично женско име. – Б. пр.

преместих настрана игралната дъска и се опитах да го накарам да разбере защо вярата в подобни глупости като ангелите-хранители не е просто невинно забавление, а крачка напред към интелектуално и емоционално заробване. Когато той започна да изглежда напълно отегчен, смутен, объркан и разстроен – но не и просветлен – се ядосах истински и сметнах за извънредно важно да му кажа истината за Дядо Коледа.

Изведнъж осъзнах, че ако му позволявам да вярва в мита за Дядо Коледа, всъщност полагах основата за онази ирационалност, от която се стараех всячески да го предпазя. Как можех да бъда толкова заблуден, че да вярвам във възможността Коледа да се празнува изцяло като светско събитие, без опасността от зараза от страна на религиозната традиция, която в крайна сметка беше залегнала в зараждането на празника. Сега виждах, че издигането на украсена елхичка в дома ни и разменянето на подаръци, бутафорните ясли по църковните поляни и надуващите тропети пластмасови ангелчета в универсалните магазини бяха създали у Бени впечатлението, че духовните измерения на празника имат голямо значение и в материален аспект. Това от своя страна го бе превърнало в плодотворна почва за нелепиците за ангелите-хранители и всички други глупости за греха и спасението.

Под клонките на черешовите дървета, докато октомврийският вецер ни водеше бавно към една друга Коледа, аз казах на Бени истината за белобрадия старец, обяснявайки му, че подаръците всъщност са от майка му и от мен. Той ми отвърна, че имал доказателства за съществуването на Дядо Коледа – курабийките и млякото, които оставял за веселия старец, били изяждани. Убедих го, че сладкишите всъщност са изчезвали в моя собствен стомах, а млякото – което не харесвам – е било изливано директно в мивката. Методично и непоколебимо – но с мисълта за любовта и нежността, които изпитвах към него – аз свалих цялата така наречена магия от празника и го оставих без никакви съмнения, че всички истории за Дядо Коледа не са били нищо друго освен добронамерена, но изцяло погрешна заблуда.

Той ме слушаше, без да възразява повече и когато най-сетне свърших, ми каза, че се чувства уморен и иска да си легне. Търкаше си очите и се прозяваше демонстративно. Не искаше да продължаваме играта и се качи направо в стаята си.

Последното нещо, което му казах под черешовите дървета, беше, че силните, уравновесени хора не се нуждаят от въображаеми приятели като Дядо Коледа или от някакви си ангели-хранители.

– Единствените, на които можем да разчитаме през живота си,

Бени, сме самите ние, нашите семейства и приятели. Ако искаме да получим нещо в живота си, то няма да стане, като напишем писмо на Дядо Коледа да ни го донесе или като се помолим на Господ за него. Ще го получим само ако се потрудим – или благодарение на щедростта на нашите роднини и приятели. Няма никакъв смисъл да си пожелаваш нещо или пък да се молиш за него.

Три години по-късно, когато Бени лежеше в болницата и умираше от рак на костите, за пръв път осъзнах защо другите хора изпитваха нужда да вярват в Господ и да потърсят утеха в молитвата. Животът ни бива сполетяван от такива чудовищни трагедии, че е невероятно трудно да устоиш на изкушението да не потърсиш мистични отговори за жестокостта на този свят.

Дори и да приемем, че няма нищо след смъртта и че нито една душа не може да надмогне разложението на плътта, все пак ни е изключително трудно да се примирим с мисълта, че нашите деца са обречени да изчезнат завинаги и безвъзвратно от този свят, без да отидат никъде другаде. Децата са специални, как могат да бъдат заличени напълно, все едно никога не са съществували? Срещал съм атеисти, които, въпреки че презират религията и никога не са изричали молитва за себе си, мълвят името на Бога заради неизлечимо болните си деца – само за да разберат, понякога със смущение, но често и с дълбоко съжаление – че тяхната философия отхвърля наивността на молбата им за божествена намеса.

Докато Бени умираше, аз не промених убежденията си; нито веднъж по време на това изпитание не отхвърлих принципите си и не започнах да хленча към Господ. Бях твърд, решителен и непоколебим, решен да понеса товара си сам, макар че имаше моменти, когато ми се струваше, че няма да издържа на тази мъка.

Онзи ден през октомври от седмата година на Бени, докато седях под черешите и гледах как той се прибира вкъщи да спи, нямах никаква представа на какви жестоки изпитания щяха да бъдат подложени принципите и самоувереността ми. Гордеех се, че съм освободил своя син от неговите наивни фантазии за Дядо Коледа, и бях абсолютно сигурен, че ще дойде време, когато той ще ми е благодарен за строгото възпитание, което бе получил от мен.

Когато Хал Шийн ми каза, че се завръща в лоното на римокатолическата църква, си помислих, че си прави шега с мен. Пиехме си коктейлите след работа в бара на хотела близо до фирмения ни офис и аз бях

останал с впечатлението, че целта на срещата беше отпразнуването на някаква голяма комисииона, която Хал бе спечелил за нас.

– Имам новини за теб – беше ми казал загадъчно той същата сутрин. – Да се срещнем в „Риджънси“ да пийнем по едно в шест вечерта.

Обаче, вместо да ми съобщи, че сме избрани да проектираме сграда, която да прибави още една глава към славната история на „Фалън и Шийн“, той ми каза, че след повече от година на безмълвни разговори със себе си е захвърлил атеизма, сякаш не е бил нищо повече от обикновен пашкул, и е полетял отново към царството на вярата. Засмях се, очаквайки кулминацията на шегата, но той ми се усмихна в отговор и тогава видях, че в усмивката му има нещо – може би съжаление към мен – което моментално ме убеди в сериозността му.

Започнах да споря с него – отначало спокойно, после по-разпалено. Испитвах презрение към преоткриването му на Бога и се опитах да го засрамя за това, че предаваше интелектуалното си величие.

– Реших, че човек може да бъде интелигентен и в същото време да е ревностен християнин, юдаист или будист – заяви Хал с дразнещо хладнокръвие.

– Невъзможно! – извиках аз и ударих по масата с юмрук. Чашите ни издрънчаха и един неизползван пепелник за малко да падне на земята. Клиентите на заведението веднага обърнаха глави към нас.

– Виж Малкълм Мъгъридж – каза Хал. – Или К. С. Луис. Исаак Сингър. Християни и един еврейин – и същевременно безспорни интелектуалци.

– Чуй се само! – казах отвратен. – Колко пъти само други хора споменаваха тези имена – и не само тези – когато спорехме с тях за интелектуалното превъзходство на атеизма. Тогава ти с плам им обясняваше какви глупаци са всъщност тези Мъгъбриджовци, Луисовци и Сингървци.

Той сви рамене.

– Изглежда, не съм бил прав.

– Просто така?

– Не, не просто така. Сега ти ме чуй, Пит. Повече от година четях и мислех по този въпрос. Активно се съпротивлявах на подтика да се върна към вярата, но ето че сега съм победен.

– От кого? От някой свещеник-пропагандатор ли?

– Никой човек не ме е побеждавал. Това си беше изцяло вътрешен спор, Пит. Никой освен мен нямаше и най-бегла представа, че се мъча да запазя равновесие върху опънатото въже.

– Кога именно започна да се клати това въже?

– Ами, от няколко години имам чувството, че животът ми е празен...

– Празен? Та ти си млад и здрав. Имаш умна и красива жена. Намиращ се на върха на кариерата си, всички ти се възхищават заради свежестта и жизнеността на твоята архитектурна визия, при това си и богат! И ти наричаш това „празен живот“?

Той кимна.

– Празен е. Но не мога да ти обясня защо. Също като теб аз събрах всички тези неща и ми изглеждаше, че съм най-щастливият и преуспял човек на света. Обаче отвътре се чувствах празен и всеки нов проект, който започвахме, имаше все по-малко значение за мен. Постепенно осъзнах, че всичко, което съм построил, и всичко, което мога да построя в идните дни, няма да ме задоволи, понеже постиженията ми не са дълготрайни. Е, естествено, че някоя от нашите сгради може да издържи и двеста години, но няколко века са само зрънце пясък в огромния пясъчен часовник на времето. Съоръженията от камък, стомана и стъкло не са трайни. Те не са, както си мислехме ние, свидетелства за необикновения човешки гений. По-скоро обратното – те ни напомнят, че дори и най-машабните ни постройки са несигурни, че и най-големите ни постижения могат да бъдат моментално заличени от земетресения, войни, цунами или от въздействието в продължение на хиляда години на слънцето, вятъра и дъжда. Така че какъв е смисълът?

– Смисълът – напомних му ядосано – е, че като издигаме подобни постройки, като създаваме по-добри и по-красиви здания, ние подобряваме живота на хората и насърчаваме другите да си поставят още по-високи цели от нас. Така всички ние заедно изграждаме едно по-добро бъдеще за цялото човечество.

– Да, но докога? – притисна ме той. – Ако няма задгробен живот, ако всяко индивидуално съществуване завършва в гроба, тогава колективната съдба на вида е същата като тази на отделния екземпляр – смърт, пустота, мрак... нищо. Нищо не може да се появи от нищо. Не можеш да искаш благородни и висши цели от човешкия род като цяло, ако не позволяваш висши цели на индивидуалния дух. – Той вдигна ръка, за да ме накара да замълча. – Знам, знам. Разполагаш с доста аргументи срещу това изявление. Аз самият съм те подкрепял с тях по време на безбройните ни спорове по темата с другите хора. Но не мога да те подкрепям повече, Пит. Мисля, че животът има някакъв по-висш смисъл освен самото живеене. Ако не разсъждавах така, щях да напусна

бизнеса и да прекарам остатъка от живота си в забавления, наслаждавайки се на скъпоценните дни, които ми остават. Обаче сега вярвам в онова, което хората наричат душа... както и вярвам, че тя оцелява и след смъртта на човек. Така мога да продължа да работя във „Фалън и Шийн“, защото това е моята съдба, което означава, че и постиженията ми ще имат смисъл. Надявам се да можеш да приемеш това. Нямам намерение да те агитирам в своята вяра. Това е първият и последен път, когато ще ме чуеш да говоря за религията си, защото аз уважавам твоего право да не вярваш. Сигурен съм, че ще можем да продължим както преди.

Обаче не можахме.

Аз продължавах да мисля, че религията е омразна изродена болест на съзнанието, поради което се чувствах некомфортно в присъствието на Хал. Продължавах да се държа така, все едно сме близки, че нищо не се е променило помежду ни, но усещах, че той вече не е същият човек.

Пък и новата вяра на Хал неизбежно започна да покварява чудесната му архитектурна визия. Сводести тавани започнаха да се появяват в неговите проекти. Новите му сгради подтикваха хората да гледат нагоре и да съзерцават небесата. Тази промяна на посоката беше приета добре от някои клиенти и дори възхвалявана от критиците в престижните списания, но аз не можех да я понеса, понеже знаех, че това е предателство спрямо ориентираната към човека архитектура, която се бе превърнала в наша запазена марка. Четиринайсет месеца, след като той прегърна римокатолицизма, аз му продадох своя дял от компанията и направих своя организация, свободна от влиянието му.

– Хал – казах му последния път, когато се видяхме, – дори и когато беше атеист, ти очевидно никога не си осъзнавал, че човек не бива да се страхува от нищото в края на живота си. Той трябва или да го приеме неохотно като житейски факт... или да го приветства.

Лично аз го приветствах, понеже изобщо не се тревожех за съдбата си в отвъдния живот и това ми действаше освобождаващо. След като не бях набожен, можех да се концентрирам изцяло върху спечелването на награди на този свят – единствения свят, който съществуваше.

През нощта, последвала разговора ми с Бени за Дядо Коледа – през тази нощ, когато Елън ми каза, че искала да ме срита отзад, докато лежахме в обляната от лунна светлина спалня в противоположните краища на голямото легло с балдахин, тя ми каза и нещо друго.

– Пит – започна съпругата ми, – ти си ми разказвал за детството си

и аз съм срещала твоите родители, така че имам много добра представа какво означава да израснеш в подобна атмосфера. Мога да разбера защо реагираш толкова бурно срещу техния религиозен фанатизъм, като приемаш атеизма. Но понякога... отиваш твърде далеч. Ти не си щастлив просто да бъдеш атеист – ти направо изгаряш от желание да натрапиш своята философия на всеки друг, без значение какво ще се случи... В това отношение приличаш на родителите си – само че вместо да натрапваш Бог, ти натрапваш безбожие.

Изправих се в леглото и се вгледах в завитото ѝ с одеялото тяло. Не виждах лицето ѝ, понеже бе обърнато на другата страна.

– Това е доста гадничко, Елън.

– Но е вярно.

– Изобщо не съм като родителите си. Нищо подобно. Изобщо не насаждам атеизъм у Бени, както те се опитвах да ме накарат да вярвам в Господ.

– Това, което направи с него днес, беше толкова лошо, все едно го беше набил.

– Елън, всички деца рано или късно научават истината за Дядо Коледа... Някои дори по-рано и от Бени!

Тя се обърна към мен и вече виждах достатъчно ясно лицето ѝ, за да забележа гнева ѝ, но същевременно не достатъчно добре, че да зърна любовта, която както знаех, също бе някъде там.

– Сигурно – каза тя. – Те всички научават истината за Дядо Коледа, но надали собствените им бащи унищожават така брутално детските им фантазии, по дяволите!

– Не съм я унищожил. Аз просто го убедих в наивността ѝ.

– Той не е никакво си колежанче в дискуссионна група – реагира Елън. – Не можеш да спориш със седемгодишно дете. На тази възраст те са само емоции, само сърце. Пит, след разговора с теб той се прибра разплакан и един час по-късно, когато се качих горе, продължаваше да плаче.

– Добре де, добре.

– Плачеше.

– Добре, чувствам се ужасно.

– Добре. Заслужаваш си го.

– Признавам, че можех да се справя и по-добре, да бъда по-тактичен...

Тя отново ми обърна гръб, без да каже нищо.

– Но не съм направил нищо лошо – продължих. – Имам предвид, че

беше голяма грешка да си мислим, че можем да празнуваме Коледа само като светско събитие. Невинните фантазии могат да доведат до нещо не чак толкова невинно.

– О, я млъкни! – пак ми се сопна жена ми. – Млъкни и заспивай, преди да съм забравила, че те обичам.

Шофьорът на камиона, който блъсна Елън, се опитваше да спечели пари, за да си купи лодка. Той бе запален рибар, чиято най-голяма страст беше риболовът с лодка. За да си позволи лодка, трябваше да се натовари с повече работа. Използваше амфетамини, за да не заспи. Камионът беше марка „Питърбилт“, от най-големите модели, които са произведени. Елън караше синьото си беемве. Бяха се сблъскали челно и макар че тя очевидно се е опитала да избегне удара, не е успяла.

Бени беше съсипан. Зарязах работата си и останах вкъщи при него през целия юли. Той имаше нужда от много прегръдки, вдъхване на увереност и нежни напътствия, за да преодолее тази трагедия. Аз също се чувствах смазан, понеже Елън бе нещо повече от моя съпруга и любима – тя беше моят най-безкомпромисен критик, моят най-добър шампион, моят най-добър приятел и моят единствен довереник. Посред нощ, когато лежах сам в спалнята, която споделяхме, заравях лице във възглавницата ѝ, вдъхвах от чезнещия ѝ аромат и плачех; няхах сили да изпера калъфката седмици наред. Пред Бени обаче се стараех да не показвам мъката си и да му давам пример, излъчвайки сила, от която той така отчаяно се нуждаеше.

Не разреших Елън да бъде погребана. Тя бе кремирана, а пепелта ѝ бе разпръсната в морето.

Един месец по-късно, през първата неделя от август, четирийсет или петдесет приятели и роднини дойдоха вкъщи, за да направим тиха паметна служба за Елън, изцяло светска служба, лишена от каквото и да е религиозно съдържание. Бяхме се събрали във вътрешния двор, недалеч от басейна, и неколцина приятели пристъпваха напред, за да споделят своите спомени за Елън и да обяснят какво огромно значение е изиграла тя в техния живот.

Бени беше до мен през цялото време, тъй като исках да види, че майка му е била обичана и от други хора, както и че съществуването ѝ е променило много човешки съдби. Като слушаше как хората говорят прекрасни неща за майка му, той не можа да съдържи сълзите си, но сега в очите и на лицето му се четеше не само печал – сега той се чувстваше горд с нея, а настроението му мъничко се подобри, докато хората

разказваха какви шеги си е правила Елън с тях. Това, както и обстоятелството, че научава за майка си неща, които не е знаел преди, с времето щяха да поразеят мъката му и да му помогнат да се пребори със загубата.

В деня след събирането станах доста късно. Излязох да потърся Бени и го намерих под черешовите дървета в задния ни двор. Бе седнал на земята с прибори към гърдите си колене, а ръцете му обгръщаха краката. Той се взираше в долината, но на мен ми се струваше, че погледът му е насочен към нещо още по-далечно.

– Как си? – попитах го и седнах до него.

– Добре – отвърна ми той.

За известно време никой от нас не проговори. Над главите ни листата на дърветата тихо шумоляха. Ярките розово-бели цветчета на пролетта бяха изчезнали и клонките бяха отрупани с плодове, макар и все още неузрели. Денят беше горещ, но дървото хвърляше гъста, прохладна сянка.

Най-накрая той проговори:

– Татко?

– Мммм?

– Ако е вярно това, което каз...

– Моля?

– Знам какво казваш за...

– За какво? За това, че няма рай, няма ангели и всякакви такива неща...

– Аз не просто го казвам, Бени. То е истина.

– Ами... добре, ако нямаш нищо против, ще си представя мама в Рая... с криле, ангели и всичко останало.

Той все още беше много разстроен – беше минал само месец от смъртта ѝ и щеше да се нуждае от много месеци, ако не и години, докато възстанови душевното си равновесие. Ето защо започнах да му противореча с обичайните си аргументи за наивността на християнската вяра. За един дълъг миг не продумах нищо, после му казах:

– Добре, какво ще кажеш да си помисля за това няколко минути, става ли?

Седяхме един до друг, вперили поглед в долината, и аз знаех, че нито един от двамата ни не вижда пейзажа пред нас. Пред очите ми беше Елън, такава, каквата беше на Четвърти юли миналото лято – с бели шорти и жълта блузка. Играехме на фризби и тя се смееше, смееше... Не знаех какво точно виждаше Бени, макар и да подозирах, че

съзнанието му гъмжеше от безвкусни райски образи, включително и на ангели с ореоли и златни стълби, изкачващи се спираловидно към златен трон.

– Тя не може просто да умре – промълви той след малко. – Тя беше твърде прекрасна, за да изчезне завинаги. Мама трябва да е... някъде.

– Но то е точно така, Бени. Тя е някъде. Майка ти живее в теб. Ти имаш нейните гени например. Още не знаеш какво представляват гените, но ги имаш – нейната коса, нейните очи... И понеже тя беше добър човек, който те научи на хубави неща, ти също ще станеш добър човек, когато пораснеш, ще имаш свои деца и майка ти ще продължи да живее в тях и в техните деца. Майка ти живее и в нашите спомени, както и в спомените на приятелите си. Тя беше добра към толкова много хора, поради което те са били променени до някаква степен от нейната добрина. Те никога няма да я забравят, ще бъдат по-добри към хората около тях благодарение на нея и така добрината ще продължава да живее.

Той ме слушаше съсредоточено, макар и да си мислех, че концепцията за безсмъртие посредством кръвната връзка, както и безличното безсмъртие, основано на нравствените отношения с други хора, са трудноразбираеми за него. Опитях се да измисля начин, по който да представя нещата така, че и едно дете да може да ги проумее. Той обаче прекъсна мисълта ми:

– Не. Това не е достатъчно. Чудесно е, че толкова много хора помнят мама, но това просто не е достатъчно. Тя трябва да е някъде. Не само споменът за нея. Затова, ако нямаш нищо против, ще си представя, че е в Рая.

– Обаче имам нещо против, Бени – изрекох и го прегърнах. – Трябва да се изправяме срещу неприятните неща, синко, и да ги приемаме храбро.

Той поклати глава.

– Тя е добре, татко. Тя не си е отишла завинаги. Сега е някъде другаде. Знам че е така. И е щастлива.

– Бени...

Той погледна към клоните на дърветата и попита:

– Кога ще узреят черешките?

– Бени, нека не променяме темата. Ние...

– Хайде да отидем да хапнем в закувалнята на госпожа Фостър – да си вземем хамбургери, пържени картопки, кола и сладолед с цели черешки,

– Бени...

– Може ли, а?
– Добре. Но...
– Аз ще карам! – извика той и се втурна към гаража, смеейки се на шегата си.

През идната година упоритият отказ на Бени да приеме смъртта на майка си първоначално ме тревожеше, после започна да ме дразни, докато накрая наистина ме вбеси. Той й говореше всяка вечер, преди да заспи, и изглеждаше уверен, че тя го чува. Често, след като го бях завил и целунал за лека нощ, той се измъкваше от одеялото, коленичеше на пода и започваше да се моли майка му да е щастлива и невредима там, където е отишла.

На два пъти го чух случайно, а през останалите случаи стоях тихичко в коридора, след като излизах от стаята му и когато той си мислеше, че съм слязъл по стълбите, започваше да се моли на Господ, макар че не знаеше нищичко за Господ, като изключим забранените от мен телевизионни предавания и другите прояви на масовата култура, които не бях способен да контролирам.

Бях готов да го изчакам да престане да се занимава с тези дивотии, сигурен, че детинската му вяра ще изчезне съвсем естествено, когато той разбере, че Господ никога няма да му отговори. Докато дните си течаха без никакви проявления на Божиите чудеса, уверяващи го, че душата на майка му е безсмъртна, Бени постепенно щеше да започне да разбира, че всичко, което съм му казал за религията, е било вярно, и впоследствие щеше да се завърне отново към царството на разума, където бях направил – и търпеливо пазех – място за него. Не исках да му кажа, че знаех за молитвите му, както и не желяех да го принуждавам да престане да се моли, понеже бях наясно, че като реакция към деспотичната родителска власт той би се вкопчил още по-силно в ирационалната си заблуда за вечния живот.

Обаче, след като минаха четири месеца и нощните му разговори с Господ и мъртвата му майка не престанаха, реших, че не мога повече да търпя никакви молитви в къщата си, пък били те и прошепнати. Макар и рядко да ги чувах, аз знаех, че те са произнасяни, и това, че знаех, ме подлудяваше така, сякаш чувах всяка отделна думичка от тях. Започнах да споря със сина си. Убеждавах го и го молех. Какво ли не опитах – даже и класическия номер с моркова и пръчката – наказвах го за показването на всяко религиозно чувство и го награждавах и за най-малката антирелигиозна проява, дори и когато бе направена абсолютно

несъзнателно или аз я интерпретирах като антирелигиозна. В крайна сметка той получи няколко награди и много повече наказания.

Не го биех, както и не го наранявах физически по никакъв начин. Не исках да постъпвам като родителите си и да изкарам насила Господ от него, както те се бяха опитали да Го вкарат в мен.

Заведох Бени при един психиатър – доктор Гъртън – когато всичко друго не беше дало резултат.

– Трудно му е да приеме смъртта на майка си – казах на лекаря. – Просто не се... справя. Тревожа се за него.

След три сеанса с Бени доктор Гъртън ми се обади и ми съобщи, че повече няма нужда да водя сина си при него.

– Нищо му няма, господин Фалън. Няма защо да се тревожите за него.

– Не сте прав – настоях аз. – Той се нуждае от лечение. Все още не може да се... справи.

– Господин Фалън, вие ми казахте същото и преди, но аз не можах да открия нищо, което да ми подсказва какво точно в поведението му ви кара да си мислите, че не се справя. Какво толкова прави той, та сте така разтревожен?

– Моли се – отвърнах аз. – Моли се на Господ да пази майка му щастлива и невредима. Говори на майка си, сякаш е сигурен, че тя го чува, говори й всяка вечер.

– О, господин Фалън, ако това е всичко, което ви тревожи, мога да ви уверя, че няма смисъл да се терзаете. Това, че говори на майка си и се моли за нея, е нещо напълно естествено и...

– Всяка вечер! – повторих аз.

– Дори и десет пъти на ден да го прави, пак ще е нормално. Няма нищо нездраво в това. Молитвите към Господ за майка му и говоренето с майка му в Рая... е просто психологически механизъм, чрез който той постепенно ще се приспособи към факта, че тя вече не е тук, на земята, с него. Това е нещо напълно обичайно.

– Не е нещо напълно обичайно в тази къща, доктор Гъртън! Ние сме атеисти!

Той помълча няколко секунди, после въздъхна:

– Господин Фалън, трябва да разберете, че вашият син е личност със свои права. Все още е малък, но несъмнено е личност. Не можете да мислите за него като за ваша собственост или пък да го възприемате като неоформено съзнание, което да моделирате както си искате...

– Изпитват уважение към индивидуалността, доктор Гъртън. Много

по-голямо уважение, отколкото безмозъчните певци на химни, които ценят живота на другите хора по-малко от въображаемия си господар в небесата.

Този път мълчанието му продължи доста по-дълго. Накрая лекарят рече:

– Добре. Тогава със сигурност си давате сметка, че няма никакви гаранции, че синът ви ще стане като вас. Той ще има свои собствени идеи и желания. Всеки сблъсък по въпроса за религията може да създаде пропаст между вас, която ще се задълбочава с годините, вместо да намалява. Възможно е моментното му състояние да не е само психологически механизъм, използван от Бени, за да се справи със смъртта на майка си. То може да се окаже началото на една вяра за цял живот. Не казвам, че непременно ще стане така, просто ви предупреждавам, че трябва да сте подготвен за тази възможност.

– Няма да го позволя! – казах твърдо.

Той отново направи пауза. Когато най-накрая отвори уста, лекарят ми рече:

– Господин Фалън, аз наистина не виждам смисъл да водите Бени отново при мен. Нищо не мога да направя за него, защото той не се нуждае от нищо, което да мога да му дам. Но може би вие трябва да си помислите дали да не уредите час за самия себе си.

Затворих му телефона.

През следващите шест месеца Бени непрекъснато ме нервираше и ядосваше с отказа си да изостави глупавата си заблуда за Рая. Навярно бе престанал да говори на майка си всяка вечер и навярно не винаги произнасяше и молитвите си, обаче силната му вяра не можеше да бъде разклатена. Когато говорех за атеизма, когато си правех презрителни шегички с Господ, когато се опитвах да споря с него, той само ми казваше: „Не, татко, не си прав“ или „Не, татко, не е така“. После или се отдалечаваше от мен, или сменяше темата. Понякога пък правеше нещо още по-вбесяващо – казваше ми: „Не, татко, не си прав“, след което ме прегръщаше много силно и ми казваше, че ме обича. В тези моменти той изглеждаше доста тъжен, като в тъгата му се примесваше и съжаление – сякаш се боеше за мен и усещаше, че имах нужда от напътствия и вяра. Нищо не можеше да ме ядоса повече от това! Та той беше само на девет години, а не някакъв си възрастен гуру!

Като наказание за съзнателното пренебрегване на моите желания аз му забранявах да гледа телевизия за няколко дни – а понякога и

седмици. Лишавах го от десерт след вечеря, а веднъж даже не му позволих да играе с приятелите си за цял месец. Нищо не даде резултат.

Религията, която бе успяла да превърне родителите ми в сурови непознати, заразата, която бе превърнала детството ми в кошмар, болестта, която бе откраднала най-добрия ми приятел Хал Шийн от мен, когато най-малко очаквах, че ще го загубя, тази религия отново си проправяше път към моя дом. Сега тя беше покварила моя син, единственият човек, който имаше значение в живота ми. Не, това не бе някоя конкретна религия – Бени нямаше необходимото теологично образование, така че идеите му за Господ и Рая не принадлежаха към определено вероизповедание и бяха смъртно християнски, но само смъртно. Това бе религия без структура, без догма или доктрина, религия, базирана изцяло на чувствата. Навярно някои биха казали, че тогава тя не е била никаква религия и аз напразно съм се тревожел. Но аз знаех, че забележката на доктор Гъртън беше вярна – тази детска вяра можеше да се окаже семенцето, от което да израснат религиозните убеждения след години. Вирусът на вярата се намираще в къщата ми, избуяваше, протягайки отровните си корени, и аз се чувствах обезсърчен и объркан заради неуспеха си да намеря противоотрова за него.

За мен бе настанал истински ужас. Това не беше режещият ужас на бомбена експлозия или самолетна катастрофа, милостиво краткотраен, а хроничен ужас, който продължаваше ден след ден, седмица след седмица.

Бях сигурен, че ме е сполетяла най-лошата от всички възможни неприятности, както и че се намирам в най-мрачните времена от живота си.

Точно тогава Бени се разболя от рак на костите.

Почти две години след като умря майка му, през един мразовит февруарски ден, ние се разхождахме в парка и пускахме хвърчило. Бени бягаше с макаратата в ръце и я размотаваше. Изведнъж падна. След това отново. Попитах го какво има и той ми каза, че го боли десният крак.

– Навярно съм го навехнал, когато се катерехме с момчетата по едни дървета вчера.

Той си почиваше вкъщи няколко дни и аз му предложих да го заведа на лекар, но Бени заяви, че се чувства по-добре.

Седмица по-късно беше в болницата, направиха му най-различни изследвания и след два дни диагнозата беше потвърдена – рак на костите. Имаше твърде много разсейки, за да може да се оперира. Лекарите му назначиха незабавно лечение – облъчване с радий и химиотерапия.

Бени изгуби косата си и страшно отслабна. Бе станал толкова блед, че сутрин не смеех да го погледна, ужасявайки се от мисълта, че ако продължи да пребледнява, ще стане прозрачен и накрая, когато заприлича на направен от стъкло, ще се строши на парченца пред очите ми.

След пет седмици той показа внезапни признаци на подобрение и макар че не бе в ремисия, все пак беше достатъчно добре, за да си дойде въщи. Облъчването и химиотерапията продължиха в амбулаторни условия. Сега си мисля, че състоянието му се беше подобрило не заради облъчването или ролята на някои медикаменти, а просто защото искаше да види разцъфналите черешови дървета за последен път. Временната му победа над болестта представляваше проява на волята, един триумф на съзнанието над тялото.

С изключение на един ден, когато валя дъжд, през останалото време той си седеше под отрупаните с цветове клонки, наслаждавайки се на пролетната зеленина по моравите и забавлявайки се с лудориите на катеричките, които идваха от близките дървета да се гонят на нашата ливада. Той не седеше вече в онези столове от секвоя, а в широко, удобно кресло, което му бях донесъл от къщата. Краката му лежах на възглавничка, понеже бе много слаб.

Играехме на карти и дама, но обикновено той бе твърде уморен, за да се съсредоточи върху играта за дълго, така че през по-голямата част от времето просто седяхме и си почивахме. Говорехме си за отминалите дни, за хубавите мигове, които бяхме преживели за кратките му десет годинки, както и за майка му. Прекарвахме и много време в мълчание, обаче никога неловко – понякога тъжно, да, но никога неловко.

Никой от нас не говореше за Господ, за ангели-хранители или за Рая. Знаех, че Бени не е изгубил вярата си, че майка му е преодоляла смъртта на тялото си по някакъв начин и сега е отишла на едно по-добро място. Той обаче не казваше нищо по този въпрос и не сме си говорили какво ще стане с него. Вярвам, че синът ми е избягвал темата от уважение към мен и понеже не е искал нищо да помрачи онези последни дни.

Винаги ще съм му благодарен за това, че не ме подложи на изпитание. Боя се, че щях да се опитам да го накарам да прегърне рационализма дори в последните му дни, като така щях да се превърна в още по-голямо магаре от това, което съм.

Само след девет дни, прекарани у дома, състоянието му отново се влоши и го върнахме в болницата. Ангажирах стая с две легла, едното от които зае той, а другото – аз.

Раковите образувания бяха засегнали черния му дроб и там бе открит тумор. След хирургична намеса той се постабилизира за няколко дни, дори беше весел, но после състоянието му отново се влоши.

Състоянието му се подобряваше и влошаваше, подобряваше и влошаваше непрекъснато. Всяко подобрене обаче беше все по-малко окуражаващо, докато всяко влошаване бе все по-тежко и внезапно.

Бях интелигентен, богат и талантлив. Бях знаменитост в своята област. Но не можех да направя нищо, за да спася сина си. Никога не съм се чувствал толкова нищожен, толкова безпомощен.

Поне можех да се опитам да бъда силен заради Бени. В негово присъствие гледах да съм весел. Не му позволявах да ме вижда разплакан, но ридаех тихичко посред нощ, безпомощен като дете, докато той лежеше на съседното легло, потънал в тревожен сън. През деня, докато той беше на терапия, правеха му изследвания или го оперираха, аз седях до прозореца.

Сякаш някакво алхимично заклинание беше направено, защото светът изглеждаше сив. Никъде не виждах цветовете – навярно съм живял в някакъв стар черно-бял филм. Сенките бяха станали по-плътни и ясно очертани. Въздухът също бе посивял, като че ли в него се бе просмукала някаква токсична мъгла, която не можеше да бъде видяна, а само усетена. Гласовете бяха неясни – слуховият еквивалент на сивотата. Няколко пъти, когато включих телевизора или радиото, музиката сякаш нямаше мелодия, която бих могъл да различа. Вътрешният ми свят беше толкова сив, колкото и физическият свят около мен, и невидимата, но остро осезаема мъгла, която замърсяваше външното пространство, бе проникнала в самия мен.

Дори в дълбините на това отчаяние аз не отстъпих, не се обърнах към Господ за помощ, нито го проклетех заради това, че измъчва едно невинно дете. Не подирих помощта на свещеници, нито пък упование в лечението чрез вяра и молитви.

Издържах.

Ако бях проявил слабост и бях потърсил утеха в суеверието, никой нямаше да ме обвини. За по-малко от две години се бях разделил с най-добрия си приятел, бях изгубил жена си при автомобилна злополука и сега гледах как синът ми умира от рак. От време на време чувате за хора с лош късмет или четете за тях във вестниците и странно защо те говорят за това как са се обърнали към Бога в своето страдание и как намерили покой и утеха във вярата. Когато четете за тях, винаги се натъжавате и състраданието ви се пробужда; можете даже да им простите

глупавата религиозна сантименталност. Разбира се, вие съвсем скоро ги забравяте, понеже знаете, че такава трагедия може да връхлети и вас, а подобна мисъл е нетърпима. Сега аз не само че трябваше да мисля за това, но и да го преживея – а в живота си не бях изневерявал на принципите си.

Погледнах в бездната и я приех.

След изненадващо продължителна, отчаяна, болезнена борба с болестта през една августовска нощ Бени най-сетне се отърва от мъките. Бяха го вкарали в интензивното два дни преди това и ми беше разрешено да стоя при него само по петнайсет минути на всеки втори час. На втория ден обаче ми позволиха да поседя до леглото му няколко часа, понеже знаеха, че не му остава много.

Иглата на системата пронизваше лявата му ръка. Аспиратор беше вкаран в носа му. Бени бе свързан с електрокардиографа, който отчиташе сърдечната дейност в зеленикавата светлина на монитора до леглото, като всеки удар бе придружен от меко пиукане. Линията на екрана и звуците често ставаха хаотични за по три-четири минути, после се нормализираха.

Стисках ръчичката му. Отмятах залепналите за челото му кестеняви кичури. Завивах го до брадичката, когато му ставаше студено, и смъквах одеялото надолу, щом пристъпът на треска отминеше.

Бени ту губеше, ту се връщаше в съзнание.

– Татко?

– Да, Бени?

– Това ти ли си?

– Аз съм.

– Къде съм аз?

– В леглото. На сигурно място. Аз съм тук, Бени.

– Вечерята готова ли е?

– Не още.

– Искам хамбургер и пържени картофки.

– Точно това ще вечеряме.

– Къде са обувките ми?

– Не ти трябват обувки тази вечер, Бени.

– Мислех си, че ще излезем на разходка.

– Не тази вечер.

– Оо!

Тогава въздъхна и отново се унесе.

Навън валише дъжд. Капките се удрияха в стъклата и се стичаха

надолу. Бурята засилваше сивото настроение, което беше потопило света.

Една вечер, някъде около полунощ, Бени изведнъж се събуди. Беше в съзнание. Знаеше точно къде се намира, кой съм аз и какво се случва. Обърна глава към мен и ми се усмихна. Опита се да си вдигне ръката, но беше твърде слаб дори да надигне глава.

Станах от стола си, приближих се до леглото му, стиснах ръката му и му казах:

– Всички тези жици... Мисля, че май ще заменят някои от твоите части с механични и ще заприличаш на робот.

– Ще ми бъде добре – рече той със слаб, треперещ глас, който звучеше странно трогателно самоуверен.

– Искаш ли бучка лед?

– Не, татко. Искам...

– Да, Бени? Всичко, което поискаш, Бени.

– Страх ме е, татко.

Изведнъж се уплаших, че ще изгубя присъствието на духа, към което така отчаяно се бях стремил по време на дългите седмици на неговата болест. Преглътнах и казах:

– Не се бой, Бени. Аз съм до теб. Не се страхувай...

– Не – прекъсна ме той. – Аз не се страхувам... за себе си. Страх ме е... за теб.

Помислих си, че е започнал отново да бълнува, и не знаех какво да кажа.

Но той не бълнуваше и следващите му думи изясниха всичко, което искаше да ми каже.

– Искам всички ние... да бъдем заедно отново... както бяхме, преди мама да умре... заедно отново някой ден. Но ме е страх, че ти... няма... да ни намериш...

Мъчително е да си припомням останалото. Дотолкова бях обсебен от идеята за атеизма, че не можах да се насилия да кажа на сина си някоя безобидна лъжа, която би направила последните му минути по-леки. Ако му бях обещал, че ще вярвам, ако му бях казал, че ще го потърся в другия свят, той щеше да си отиде от този много по-щастлив. Елън беше абсолютно права, когато бе нарекла атеизма ми „фикс-идея“. Просто седях, стисках ръчичката му, опитвах се да прикрия сълзите си и му се усмихвах. Тогава той ми каза:

– Ако не вярваш, че ще ни намериш... Навярно наистина няма да ни намериш.

– Няма страшно, Бени – продумах. Целунах го по челото, по лявата буза; за момент допях лице до неговото и го прегърнах нежно, опитвайки се да компенсирам с обич обещанието за вяра, което бях отказал да му дам.

– Татко..., ако само... нали ще ни потърсиш?

– Всичко ще бъде наред, Бени.

– ... моля те... потърси ни...

– Обичам те, Бени. Обичам те с цялото си сърце.

– ... ако ни потърсиш... ще ни намериш...

– Обичам те, Бени! Обичам те!

– ... ако не ни потърсиш... няма да ни намериш...

– Бени, Бени...

Сивата светлина на сивия ден падаше върху сивите чаршафи и сивото лице на сина ми.

Навън сивите капки сив дъжд се стичаха по сивия прозорец.

Бени умря, докато го прегръщах.

Изведнъж цветовете се върнаха в света. Твърде много цвят, твърде силен, поразяващ възприятията. Светлокафявото в безжизнените очи на Бени беше най-чистото, най-пронизващото, най-красиво кафяво, което някога бях виждал. Стените около нас бяха бледосини, но на мен ми изглеждаха като направени не от тухли и хоросан, а от вода. Имах чувството, че ще се удавя в бушуващо море. Киселото ябълково зелено на монитора на електрокардиографа блестеше ярко, изгаряйки очите ми. Воднисто сините стени сякаш се носеха към мен. Чух тропота на бягащи нозе, докато сестрите и санитарите тичаха насам, обезпокоени за малкия си пациент, но преди да влязат в стаята, аз бях пометен от гигантска сива вълна, която ме запрати в дълбоките подводни течения.

Закрих компанията. Оттеглих се от преговорите за нови комисии. За тези ангажименти, които вече бяха поети, уредих да бъдат прехвърлени възможно най-бързо към други архитектурни бюра, от чиято работа бях доволен и с които моите клиенти щяха да се разбират добре. Освободих служителите си, плащайки им щедри обезщетения заради прекъсването на договорите, и им помогнах да си намерят нова работа.

Вложих богатството си в такива ценни книжа и облигации, които изискваха малко или почти никакъв надзор от моя страна. Изкушението да продам къщата беше голямо, но след дълъг размисъл изоставих тази идея и реших да наема човек, който да се грижи за нея в мое отсъствие.

Години след Хал Шийн и аз достигнах до заключението, че нито

едно човешко постижение не си струва усилията, които си положил, за да го реализираш. Дори и най-големите съоръжения от камък и стомана не бяха нищо друго освен жалка суета и нямаше да оставят след себе си никакви следи. От гледна точка на необятната, студена вселена, в която трилиони звезди хвърлят светлина върху десетки трилиони планети, дори пирамидите изглеждат крехки и ефимерни като хартиени фигурки. На фона на тъмната светлина на смъртта и ентропията дори героичните усилия и гениалните дела изглеждат глупаво.

И взаимоотношенията със семейството и приятелите не изглеждаха по-трайни от нестабилните човешки съоръжения от камък. Веднъж бях казал на Бени, че продължаваме да живеем в спомена, в генетичната следа, в добротата, с която сме се отнесли към други хора. Сега обаче тези неща ми се струваха ефимерни като облачета дим, изложени на рещия, пронизващ вятър.

За разлика от Хал Шийн обаче аз не потърсих утеха в религията. Никой удар не беше достатъчно силен, за да разтърси непоклатимата ми фикс-идея.

Мислех си, че религиозният фанатизъм е най-ужасното нещо на света, но ето, че открих нещо по-лошо – кошмарът на един атеист, който, неспособен да повярва в Господ, също така е неспособен да повярва в значението на човешката борба и храброст, следователно не може да намери смисъл в нищо – нито в красотата, нито в удоволствието, нито дори и в най-мъничкия акт на доброта.

Прекарах тази есен на Бермудските острови. Купих си двайсетметрова спортна яхта – лъскава и мощна машина – и се научих да я управлявам. Съвсем сам обиколих Карибите. Понякога се разтакавах на четвърт мощност с дни в унисон с мързеливия ритъм на живота на архипелага. Тогава изведнъж бивах овладян от неистово желание да се размърдам, да престана да си губя времето и аз давах „пълен напред“, а двигателите ръмжаха доволно. Яхтата ми пореше вълните с безразсъдна устременост, сякаш трябваше да достигна крайната си цел за точно определено време.

Когато Карибите ми дотегнаха, се насочих към Бразилия, но Рио задържа интереса ми само за няколко дни. Бях се превърнал в богат скитник, местещ се от един първокласен хотел в друг, от един мегаполис в друг. Хонконг, Сингапур, Истанбул, Париж, Атина, Кайро, Ню Йорк, Лас Вегас, Акапулко, Токио, Сан Франциско. Търсех нещо, което да осмисли живота ми, макар и през цялото време да знаех, че няма да го намеря.

За няколко дни си мислех, че ще съумея да посветя живота си на хазарта. В хаотичното обръщане на картите, във въртенето на рулетката виждах странните, безумни очертания на съдбата. Като се обричах да плувам в дълбоката река на хаоса, си мислех, че не е невъзможно да живея в хармония с безсмислието и безпорядъка на вселената, а следователно и да намеря покой. За по-малко от седмица спечелих и изгубих цели състояния, накрая напуснах игралните маси със сто хиляди долара по-малко в джобовете си. Това бе само частица от милионите, на които можех да разчитам, но за онези няколко дни научих, че дори потапянето в хаоса на случайността и шанса не ми осигуряваше никакво бягство от съзнанието за ограничеността на живота и всички човешки дела.

През пролетта се завърнах у дома, за да умра. Не съм сигурен дали имах намерение да извърша самоубийство. Или пък, загубил воля за живот, може би вярвах, че просто ще легна на познатото място и ще си умра от скръб, без да има нужда да вдигам ръка срещу себе си. Обаче, макар и да не знаех начина, по който смъртта щеше да стигне до мен, бях сигурен, че тя е моята крайна цел.

Къщата в Бъкс Каунти бе изпълнена с болезнени спомени за Елън и Бени и когато отидох в кухнята, и погледнах през прозореца към черешовите дървета в задния двор, сърцето ме заболя, сякаш бе стегнато в менгеме. Дърветата горяха в пламъците на хиляди розово-бели цветчета.

Бени харесваше най-много цъфналите черешови дървета и тяхната прелест така изостри спомените ми за Бени, че все едно бях пронизан с нож. За известно време стоях наведен над кухненския бар-плот, останал без дъх, после успях болезнено да си поема въздух, докато накрая заплаках.

После излязох навън и застанах под величествените корони на дърветата. От смъртта на Бени бяха минали почти девет месеца, но те продължаваха да цъфтят. По някакъв начин, който не можех напълно да си изясня, продължилото им съществуване означаваше, че поне някаква част от сина ми все още е жива. Помъчих се да проумея тази странна идея... и внезапно цветчетата започнаха да се сипят отгоре ми.

Не само няколко. Не просто стотици. Само за една минута всяко цветче от двете дървета падна на земята. Аз се обръсах, озъртах се насам-натам, слисан и объркан, докато въртящите се розово-бели цветове падаха в плътна, гъста пелена около мен досущ като снежинки. Никога не бях виждал нещо подобно. Черешовите цветчета падат изведнъж, всички накуп, едновременно.

Когато това странно явление завърши, аз изтупах цветчетата от главата и раменете си. Разгледах ги внимателно. Не бяха нито изсъхнали, нито увехнали, нито показваха признаци на някаква болест.

Погледнах към клонките. Там не беше останало нито едно цветче. Сърцето ми щеше да изхвъркне.

Около краката ми купчини от черешови цветчета започваха да се раздвижват от приятния ветреца, който бе задухал от запад.

– Не – казах аз, толкова уплашен, че не можех даже да си призная на какво точно казвах „не“.

Обърнах гръб на дърветата и се втурнах в къщата. Докато тичах, и последното от цветчетата падна от косата и дрехите ми.

Обаче, когато се качих в библиотеката и извадих бутилка „Джак Даниълс“ от барчето, си дадох сметка, че продължавам да стискам цветчета в ръката си. Веднага ги хвърлих на пода и избърсах длан в панталоната си, сякаш бях докосвал нещо мръсно.

Отидох в спалнята си, взимайки със себе си бутилката, и се напих до безсъзнание, отказвайки да си отговоря на въпроса защо изобщо ми трябваше да пия. Казах си, че това няма нищо общо с черешовите дървета, че пиех само защото имах нужда да избягам от нещастията, сполетели ме през последните няколко години.

Фикс-идеята ми беше твърда като диамант.

Спах най-малко единайсет часа и се събудих с махмурлук. Взех два аспирина, стоях под горещата вода на душа петнайсет минути, облях се с ледена вода за една минута, изтърках се енергично, взех още два аспирина и отидох в кухнята да си направя кафе.

През прозореца над умивалника видях как черешовите дървета пламтят с хиляди розово-бели цветчета.

„Халюцинация“ – помислих си с облекчение. Вчерашната виелица от цветчета не е била нищо друго освен халюцинация.

Изтичах навън, за да погледна дърветата по-отблизо. Видях, че по тучната трева под короните има само няколко цветчета, навярно отронени от топлия пролетен вятър.

Облекчен, но същевременно и странно разочарован, аз се върнах в кухнята. Кафето беше готово. Докато си пълнех чашата догоре, си спомних за цветистата, които бях хвърлил на пода в библиотеката.

Изпих две чаши от прекрасното колумбийско кафе, преди да се осмеля да се кача в библиотеката. Цветчетата бяха там – шепи смачкани листенца, които бяха пожълтели и станали кафяви по краищата през изминалата нощ. Събрах ги внимателно.

„Добре – казах си треперейки, – все пак не е нужно да вярваш в Христос, Бог Отец или някакъв безплътен Свети Дух“ Религията е зараза.

„Не, не, не трябва да вярваш в никой от глупавите й ритуали, в някоя догма или доктрина. Всъщност дори не трябва да вярваш в Господ, за да повярваш в задгробния живот.“ Ирационално, неприемливо.

„Не, почакай, помисли само за това – не е ли възможно животът след смъртта да бъде нещо съвсем естествено, не някакъв си божествен дар, а обикновен природен факт? Гъсеницата живее един живот, после се преобразява и живее отново като пеперуда. Така че, по дяволите, не можем ли да приемем, че телата ни са на стадия на гъсеницата и че духът ни отлита към някакво друго съществуване, когато телата ни вече не са от полза за нас? Възможно е човешката метаморфоза да представлява по-висша трансформация от тази на гъсеницата.“ Изпълнен с надежда, но и със страх, аз бавно излязох от къщата, тръгнах през задния двор, изкачих се по полегатия склон и стигнах до черешовите дървета. Заставах под техните пищни корони, разтваряйки длан, за да разкрия цветчетата, които бях запазил от вчера.

– Бени? – изрекох колебливо.

Цветчетата отново започнаха да се сипят около мен. От двете дървета се ронеха хиляди розово-бели снежинки, полюшваха се във въздуха, лениво падаха на тревата и се залепяха по косата и дрехите ми.

Обърнах се, останал без дъх, поразен.

– Бени? Бени?

Само за минута земята се покри с бяла мантия и отново нито едно цветче не бе останало по клоните.

Засмях се. Това беше нервен смях, който можеше всеки момент да се изроди в безумен кикот. Не можех да се контролирам.

Не бях съвсем сигурен защо говоря на висок глас, но си спомням, че казах:

– Страх ме е! Олеле, колко ме е страх!

Цветчетата започнаха да се издигат от земята. Не само няколко от тях. Всичките. Върнаха се обратно към клоните, откъдето се бяха отронили само преди броени секунди. Това беше виелица на обратен ход. Нежните им листенца докоснаха лицето ми.

Отново се засмях, смеех се неконтролируемо, обаче страхът ми се изпаряваше и това беше хубав смях.

След минута дърветата бяха целите в розово и бяло както преди и всичко бе спокойно.

Усещах, че Бени не е вътре в дървото. Това странно явление не се вписваше в езическите вярвания, както не се вписваше и в традиционното християнство. Обаче беше някъде.

Той не си беше отишъл завинаги. Бени беше някъде тук и когато настанеше и моето време да отида там, където той и Елън бяха отишли, трябваше само да вярвам, че те могат да бъдат открити... Тогава със сигурност щях да ги намеря.

Звукът от пропукването на фикс-идеята ми навярно можеше да се чуе чак в Китай.

Спомних си нещо, написано от Хърбърт Уелс. Отдавна се възхищавах на сътвореното от него, но нищо, което бе написал, не ми бе изглеждало толкова вярно, както това, което си припомних, докато стоях под черешовите дървета. „Миналото не е нищо друго освен едно начало и всичко, което съществува и което е съществувало, не е нищо друго освен здрача на разсъмването.“

– Бени! – извиках. – О, Бени!

Обаче нито едно цветче не падна повече и през годините, които последвах, аз не получих други знаци. Не че се нуждаех от тях.

От този ден нататък аз вече знаех, че смъртта не е краят и че ще се събера с Елън и Бени в отвъдния свят.

Ами Господ? Дали Той съществува? Не знам. Макар че вярвам в живота след смъртта от десетина години, още не съм започнал да ходя на църква. Но след като умра, ако отида в отвъдния свят и Го намеря да ме чака, няма да бъда кой знае колко изненадан и ще се завърна в обятията Му, изпълнен с благодарност и щастие, както ще се завърна в обятията на Елън и Бени.

КРАЙ

© 1987 Дийн Кунц
© 2003 Адриан Лазаровски, превод от английски

Dean Koontz
Twilight of the Dawn, 1987

Сканиране, разпознаване и редакция: pqgolova, 2007

Публикация:
ИК „Плеяда“, София, 2003

STRANGE HIGHWAYS

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3579>]